

Šifra kandidata:

Državni izpitni center

M 1 8 1 7 0 1 1 2

SPOMLADANSKI IZPITNI ROK

EKONOMIJA

Izpitna pola 2

Ponedeljek, 4. junij 2018 / 90 minut

Dovoljeno gradivo in pripomočki:

Kandidat prinese nalivno pero ali kemični svinčnik, svinčnik, šilček, radirko, računalo in ravnilo.

SPLOŠNA MATURA

NAVODILA KANDIDATU

Pazljivo preberite ta navodila.

Ne odpirajte izpitne pole in ne začenjajte reševati nalog, dokler vam nadzorni učitelj tega ne dovoli.

Prilepite kodo oziroma vpišite svojo šifro (v okvirček desno zgoraj na tej strani).

Izpitna pola vsebuje 6 nalog. Število točk, ki jih lahko dosežete, je 60. Za posamezno nalogu je število točk navedeno v izpitni poli.

Rešitve pišite z nalivnim peresom ali s kemičnim svinčnikom v izpitno polo v za to predvideni prostor **znotraj okvirja**, skice in grafe pa rišite s svinčnikom. Pišite čitljivo. Če se zmotite, napisano prečrtajte in rešitev zapišite na novo. Nečitljivi zapisi in nejasni popravki bodo ocenjeni z 0 točkami.

Zaupajte vase in v svoje zmožnosti. Želimo vam veliko uspeha.

Ta pola ima 20 strani, od tega 2 prazni.

M 1 8 1 7 0 1 1 2 0 2

3/20

V sivo polje ne pišite. V sivo polje ne pišite.

Prazna stran

OBRNITE LIST.

1. naloga: Ekonomski problem in transformacijska krivulja

Celotna gospodarska dejavnost v svetu izhaja iz potreb ljudi, stopnja zadovoljitev potreb pa je običajno merilo, kako dobro nam je v neki družbi.

1.1. Velikanski korak naprej v razvoju ni mogel rešiti vseh problemov, tudi ekonomskega ne.

- Opredelite ekonomski problem.

---

(1)

- Ekonomski problem se pojavlja (*podčrtajte pravilni odgovor*):

samo v **najmanj razvitih** gospodarstvih / **v vseh** gospodarstvih **ne glede na razvitost**.

(1)

- Opredelite pojem potreba.

---

(1)

- Navedite temeljna ekonomska vprašanja, na katera morajo odgovoriti gospodarstva, ki se srečujejo z ekonomskim problemom.

---

(1)
(4 točke)

- 1.2. Reševanje problema redkosti zahteva od države Grandije, ki proizvaja mikrovalovne pečice in računalnike, racionalno ravnanje.

– Pojasnite, kaj nam pove transformacijska krivulja države Grandije.

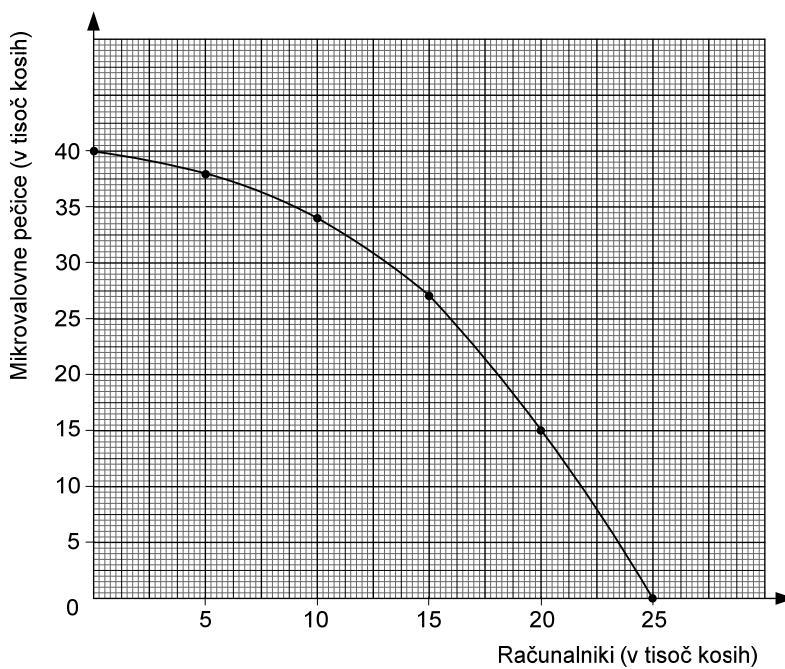

---

(1)

– Pri taki transformacijski krivulji, kakršno prikazuje slika, za državo Grandijo velja (*dopolnite*):

Če se Grandija odloči za proizvodnjo 20.000 kosov računalnikov, lahko hkrati proizvede še največ _____ kosov mikrovalovnih pečic.

Če poveča proizvodnjo mikrovalovnih pečic s 27.000 na 34.000 kosov, bo morala proizvodnjo računalnikov (*podčrtajte pravilni odgovor*) **povečati / zmanjšati** za _____ kosov. To spremembo v proizvodnji računalnikov imenujemo _____

_____ dodatno proizvedenih 7.000 mikrovalovnih pečic.

(2)

- Pojasnite, zakaj je transformacijska krivulja konkavna (izbočena).

---

(1)
(4 točke)

- 1.3. Na predvolilnem shodu je minister za gospodarstvo Grandije obljubil, da bodo v naslednjem letu proizvedli 20.000 računalnikov in kar 30.000 mikrovalovnih pečic.

Predlagajte in obrazložite dva ekonomska ukrepa, s katerima bi lahko zagotovili tak izid.

(2 točki)

M 1 8 1 7 0 1 1 2 0 7

2. naloga: Stroški in njihov vpliv na poslovanje podjetij

Proizvodni stroški so eden temeljnih dejavnikov ponudbe, ki bistveno vplivajo na smiselnost in donosnost proizvodnje in s tem na odločitve podjetij o poslovanju.

2.1. Opredelite pojmom stroški.

(1 točka)

2.2. Glede na odvisnost stroškov od proizvedene količine izdelkov ločimo dve vrsti stroškov.

- Navedite vrsti stroškov in po en primer vsake od njiju.

Vrsta stroškov	Primer

(2)

- Opredelite mejne stroške.

---

(1)
(3 točke)

2.3. V preglednici so prikazani celotni stroški podjetja XM, d. o. o. Fiksni stroški znašajo 100 EUR.

Količina izdelkov Q	Celotni stroški TC	Variabilni stroški VC	Povprečni celotni stroški AC	Mejni stroški MC
0	100			
1	180			
2	240			
3	290			
4	360			
5	460			

- Izračunajte variabilne (spremenljive), povprečne celotne in mejne stroške. Zaokrožite na celo število.

(3)

- Uporabite podatke v nalogi in ugotovite obseg proizvodnje (Q), pri katerem podjetje XM, d. o. o., dosega najnižje povprečne variabilne (spremenljive) stroške.

(1)

- Cena izdelka je 100 EUR.

Podjetje XM, d. o. o., ima pri prodaji treh izdelkov (*podčrtajte pravilno navedbo*)

dobiček / izgubo v višini (*dopolnite*) _____ EUR.

(1)
(5 točk)

2.4. Eden temeljnih ciljev poslovanja podjetij je maksimiranje dobička. Navedite pravilo, ki podjetjem v popolni konkurenčni zagotavlja največji dobiček.

(1 točka)

M 1 8 1 7 0 1 1 2 0 9

3. naloga: Ponudba in tržno ravnotežje

Z delovanjem ponudbe in povpraševanja lahko pojasnimo pomembne ekonomske kategorije.

3.1. Opredelite pojmom ponudba.

(1 točka)

3.2. Tržna ponudba se oblikuje na različnih trgih. Dopolnite trditve.

Trg blaga B je prostor, na katerem se srečujejo _____ in

_____, da po ravnotežni ceni zamenjajo ravnotežno

_____ blaga B.

Pri ceni, ki je višja od ravnotežne cene, se na trgu blaga B oblikuje _____

_____, zato nastane konkurenca med _____, kar

povzroči, da se cena blaga B (*podčrtajte pravilni odgovor*) **zviša / zniža**.

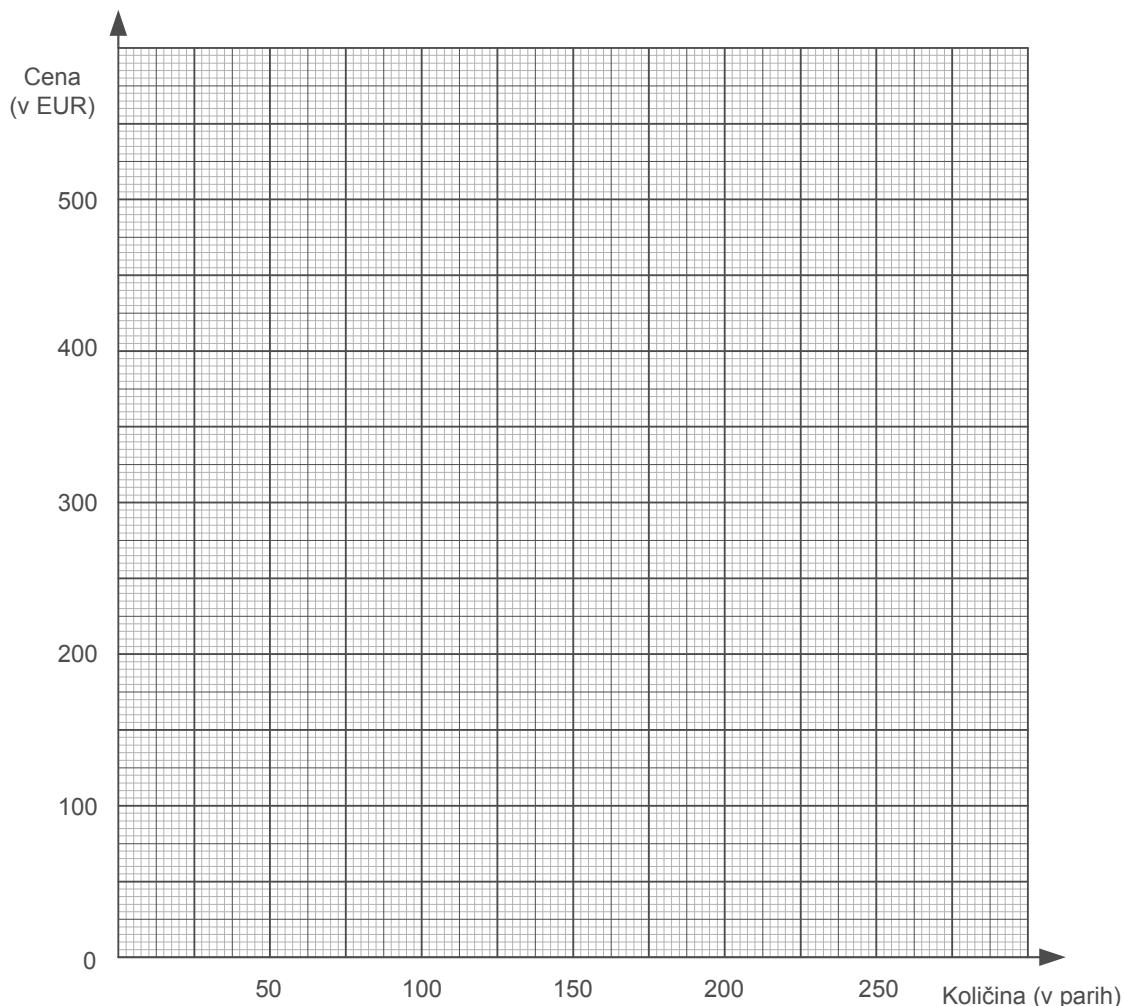
(3 točke)

3.3. Preglednica prikazuje lestvici ponudbe in povpraševanja na trgu smuči v državi Skilandiji.

Cena (v EUR)	Ponudba (v parih)	Povpraševanje (v parih)
100	100	250
200	125	200
300	150	150
400	175	100
500	200	50

V diagram vrišite krivulji ponudbe in povpraševanja po smučeh.

(2 točki)

M 1 8 1 7 0 1 1 2 1 1

- 3.4. Država Skilandija se vključi v Evropsko unijo. Za proizvodnjo smuči potrebuje kakovosten les iz sosednje države, članice Evropske unije.

- Presodite vpliv ukinitve carin na uvoz lesa za proizvajalce smuči in vrišite spremembo s črtkano črto v diagram pri prejšnjem vprašanju.

(1)

- Podčrtajte pravilni navedbi.

Dana sprememba cene na trgu smuči vpliva na tržno povpraševanje po smučarskih čevljih.

Smučarski čevlji in smuči sta **substitutni / nevtralni / komplementarni** dobrini, zato se bo povpraševanje po smučarskih čevljih **zmanjšalo /ostalo nespremenjeno / povečalo**.

(1)
(2 točki)

- 3.5. Uporabite podatke v preglednici pri 3. vprašanju te naloge in izračunajte koeficient cenovne elastičnosti ponudbe smuči, če se cena zviša s 400 EUR na 500 EUR. Rezultat zaokrožite na eno decimalno mesto.

Izračun:

Rezultat: _____

(1)

- Podčrtajte pravilni navedbi.

Na podlagi izračunanega koeficiente cenovne elastičnosti ponudbe smuči lahko ugotovimo, da je ta ponudba **absolutno neelastična / neelastična / usklajeno elastična / elastična / absolutno elastična**.

Sklepamo lahko, da v proizvodnji sodelujejo **specializirani / nespecializirani** proizvodni dejavniki.

(1)
(2 točki)

4. naloga: Obresti

Blagovnega gospodarstva ni brez denarja. Na denarnem in finančnem trgu se pojavlja denar kot predmet menjave.

4.1. Opredelite pojmom denar.

(1 točka)

4.2. Na trgu kapitala (prihrankov) se v tržnem gospodarstvu pojavljata ponudba in povpraševanje.

- Navedite dva od ekonomskih osebkov, ki povprašujejo na trgu posojilnega kapitala.

---

(1)

- Pojasnite, zakaj so za nekatere ekonomske osebke obresti strošek, za druge pa dohodek.

Obresti so strošek za _____

---

(1)

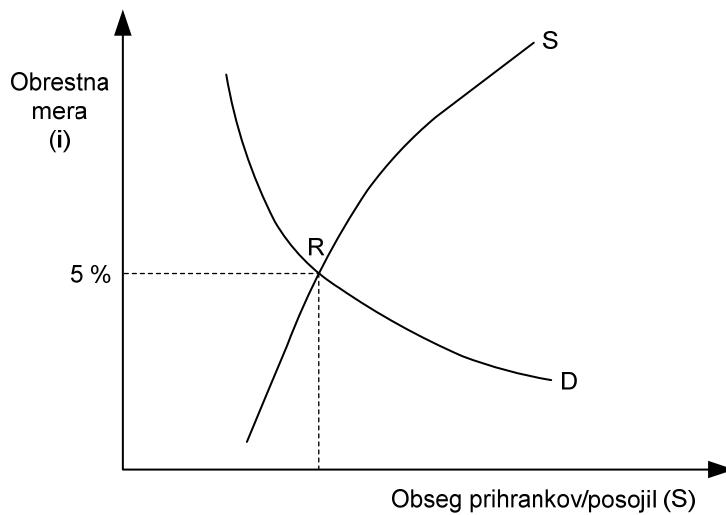
Obresti so dohodek za _____

---

(1)
(3 točke)

4.3. Slika prikazuje trg kapitala v državi Grandiji v letu 2014.

- Pri dani obrestni meri je posojilojemalec posojilodajalcu za vsakih 100 EUR izposojenega kapitala plačal (*dopolnite*) _____ EUR obresti.

(1)

- Marko je za nakup avtomobila, ki je stal 12.000 EUR, najel posjilo. Izračunajte, koliko obresti bo moral ob 5-odstotni obrestni meri plačati trgovcu z avtomobili, če mu je ta odobril posjilo v višini 80 % vrednosti avtomobila.

Obrazec:

(1)

Izračun:

Rezultat: _____

(1)

- V Grandiji je bila tega leta 6-odstotna inflacija. To pomeni, da je bila realna obrestna mera (*podčrtajte pravilno navedbo*) **nižja / višja** od nominalne.

(1)

– Pojasnite, kaj to pomeni za Marka.

---

(1)
(5 točk)

- 4.4. S tehničnim napredkom so se v Grandiji pojavile nove možnosti za investiranje kapitala. Ocenite, kako je to vplivalo na trg kapitala in na višino obrestne mre v Grandiji.

(1 točka)

5. naloga: Vloga države

Država je bila v razvoju tržnega gospodarstva pomembna institucija, njena vloga pa se je glede na družbene razmere postopno spremenjala.

- 5.1. Navedite štiri poglavitne cilje, ki jih imajo vsa sodobna tržna gospodarstva.

(2 točki)

- 5.2. Navedite dve vrsti dajatev, ki jih davčni zavezanci plačujejo državi.

(1 točka)

- 5.3. Pojasnite bistvene značilnosti države blaginje.

(2 točki)

- 5.4. Večina držav blaginje je v drugi polovici 20. stoletja zašla v krizo.

Kriza države blaginje imenujemo (*dopolnite*) _____ kriza,
ker so javnofinančni prihodki (*podčrtajte pravilno navedbo*) **večji / enaki / manjši** od
javnofinančnih odhodkov.

(1 točka)

5.5. Država je zvišala davčno stopnjo DDV (davka na dodano vrednost) za osnovna živila, npr. kruh.

Pojasnite, kako bo to vplivalo na

– javnofinančne prihodke:

---

(1)

– obseg povpraševanja po kruhu:

---

(1)
(2 točki)

5.6. Država Landija je kot država blaginje v zadnjih letih zašla v gospodarsko krizo. Razmislite in predlagajte en ukrep, s katerim bi Landija lahko zmanjšala javnofinančne odhodke, ter obrazložite njegove posledice.

– Predlog ukrepa:

---

(1)

– Obrazložitev posledic predlaganega ukrepa:

---

(1)
(2 točki)

6. naloga: Prebivalstvo kot dejavnik BDP in zdravstvena reforma

Prebivalstvo je najpomembnejši dejavnik velikosti, strukture in dinamike bruto domačega proizvoda.

6.1. Dopolnite trditve.

Prebivalstvo je najpomembnejši dejavnik BDP, saj je vir _____,

ki ustvarja BDP, hkrati pa določa velikost domačega trga, ki omejuje obseg proizvodnih zmogljivosti. Prebivalstvo delimo po strukturi aktivnosti na aktivno prebivalstvo,

_____ in _____ prebivalstvo.

(2 točki)

6.2. V preglednici so podatki o gibanju prebivalstva v Sloveniji za leto 2012.

Število prebivalstva	Živorojeni	Umrli	Priselitve	Odselitve
2.056.262	21.938	19.257	15.022	14.378

(Vir: Statistični letopis RS 2013)

– Izračunajte stopnjo rodnosti v Sloveniji leta 2012. Rezultat zaokrožite na eno decimalno mesto.

Izračun:

Rezultat: _____

(1)

– Izračunajte stopnjo naravne rasti prebivalstva v Sloveniji leta 2012. Vmesni in končni rezultat zaokrožite na eno decimalno mesto.

Izračun:

Rezultat: _____

(1)
(2 točki)

6.3. V preglednici so podatki o naravni rasti prebivalstva v Sloveniji.

Leto	2002	2003	2004	2005
Naravna rast	-1200	-2130	-562	-668

(Vir: Statistični letopis RS 2013)

- Pojasnite, zakaj je bila v Sloveniji v obdobju 2002–2005 naravna rast prebivalstva negativna.

(1 točka)

6.4. Doseganje čim višje zaposlenosti je eden glavnih gospodarskih ciljev Slovenije.

- Opredelite pojem zaposleni.

---

(1)

- Opredelite pojem brezposelni.

---

(1)
(2 točki)

6.5. V preglednici so podatki o prebivalstvu po aktivnosti v Sloveniji za leto 2012.

Delovno aktivno prebivalstvo (v tisoč)	Aktivno prebivalstvo (v tisoč)	Neaktivno prebivalstvo (v tisoč)	Brezposelne osebe (v tisoč)
920	1.003	759	82

(Vir: Statistični letopis RS 2013.)

- Izračunajte stopnjo brezposelnosti v Sloveniji leta 2012. Rezultat zaokrožite na eno decimalno mesto.

Izračun:

Rezultat: _____

(1 točka)

- 6.6. Preglednica prikazuje koeficiente starostne odvisnosti prebivalstva v starosti 65 let in več v Sloveniji v odstotkih, ki ponazarjajo razmerje med prebivalstvom v starosti 65 let in več ter delovno sposobnim prebivalstvom.

Leto	1995	2000	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Koeficient	17,4	19,8	21,8	22,2	22,7	23,3	23,6	23,8

(Vir: Poročilo o razvoju 2011)

- Na podlagi podatkov utemeljite razlog za zdravstveno reformo v Sloveniji.

---

(1)

- Razmislite in utemeljite, zakaj je financiranje prostovoljnega zdravstvenega zavarovanja v Sloveniji izrazito regresivno.

---

(1)
(2 točki)

Prazna stran